

Forfatter: Helgesen, Poul

Titel: Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Citation: Helgesen, Poul: "Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab", i Helgesen, Poul: *Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab*, udg. af P. SEVERINSEN , 1932-1948, s. 285. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-helgesen01-shoot-idm140085695185776/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

1 De Simoniaca pravitae oratio. 1517. | Tryk, fandtes (1603) i Kbh. Universitets-Bibl.; formodentlig brændt 1728. Intet Eksemplar kendes nu.

3 Erasmus: En cristen Førstis Lære. 1522. | Utrykt. Tekstgrundlag: Hdskr. Ny kgl. Saml. 247,4^o, samtidig Renskrift, med Paulus Helies egenhændige Rettelser. Disse er altid angivne, medens Skrivers egne Rettelser kun undtagelsesvis er medtagne. Mindre Ændringer i Tegnsætningen og Tilføjelse af ø-streg er ikke angivne. Sammenlignet er Udgaven, Roskilde 1534 (cit. 1534), som vil blive trykt i sin Helhed i 5. Bind.

5,1 Høybaarin] *Init. mgl.* | 5,11 bwdhet] *Parentes mgl.* | 8,32 hemmerigis] *Hdskr. -rigz (el. -riget).* | 9,4-5 igni combusti] *Rett. af P. H. fra in antiquo foro ciuitatis Haffniensis per ignis conflagracionem.* | 11,2 Hwor] *Init. mgl.* | 11,6 giort] *Parentes mgl.* | 11,6-7 som een ... natwr] *Rett. fra Men then som tæckelig oc sagtmodig natwr haffwe.* | 11,14 og] *Saal. hdskr.* | 11,24 gaghen] *Saal. opr., utydelig Rettelse.* 1534: gaffn. | 12,9 omvændis] *Hdskr. omwændis.* | 13,11 beled. styther] *Fejl for beled-st.; Erasmus: statuæ; men 1534 som her.* | 14,24 i] *Urettet Skrivefejl?* 1534 *mgl.* | 15,4 for ... æn] *Rett. fra at hade .. men.* | 15,10 omgengisse] *Overstreget.* | 15,22 bliffue] *Hdskr. biffue.* | 16,12 salighed] *Rett. ved Overstregning fra lyksalighed.* | 16,21 gerighed.] *Herefter mgl. meer till fred end till orlog, meer till wanmectighed end till wredelighed (Saal. 1534 og Erasmus.)* | 17,13 flij der] *Hdskr. flijder.* | 18,10 til] *Tilf. af P. H.* | 18,27 ffordæffwer] *Hdskr. ffordæffwer.* | 18,29 konge børen] *Rett. af P. H. fra kongelig(?)* | 20,31 stoore] *Fejl i hdskr. for støerre (1534).* |

21,22 al] Urettet Skrivefejl? 1534 mgl. | 22,19 død] Tilf. af Udg. | 24,16 al] Urettet Skrivefejl? 1534 mgl. | 25,6 i] Bør vist slettes, men 1534 wdi. | 26,20 purpur,] Komma Skrivefejl ved Linieskifte. | 26,27 fæderlig] Rett. fra farlig. | 27,11 klæd] Hdskr. klæld. | 27,15 konge... æst] Tilf. af P. H.; Læsemaaden thu usikker, maaske dhu, det meste af 1. Bogstav bortskaaet. | 27,30 holle] Tilf., vist af P. H. | 28,13 hørir] Tilf. af Udg. | 29,32 Nota bene] Tilf. af P. H. | 30,2 rætfærdigheed, baade] Fejl for rætfærdigheeds baade, men = 1534. | 30,10 dhin wredhe] Rett. fra dhem wredhe, men er vist Fejl for dhin wreth; Eras. injuriam; men 1534 wrede. | 32,30 fordi] Herefter at udstreget. | 33,13 wkysk] Hdskr. wskysk. | 34,1 fordi] Tilf. af P. H. | 34,28 ting] Rett. fra tingest. | 35,5 kant] Tilf. af P. H. | 35,14 noghen] Rett. af P. H. fra inghen. | 35,16 schalke] Rett. af P. H. fra falske. | 36,30 ær] Hdskr. æ. | 36,31 fra] Rett. af P. H. fra fraa (?). | 37,25 waare] Rett. af P. H. fra wore. | 37,26 spare] Saal. P. H., det opr. utydeligt. | 38,7 een] Tilf. af P. H. | 38,14 een] Tilf. af P. H. | 38,22 nw] Tilf. af P. H. | 38,31 inthet] Tilf. af P. H. | 39,6 han] Tilf. af P. H. | 39,12 skælne] Rett. af P. H. fra skillie. | 39,30 aff] Rett. af P. H. fra met grum. | 40,4 dhe] Tilf. af P. H. | 40,10 den] Skrivefejl for dem; 1534: thenom. | 40,25 hielpe] Rett. af P. H. fra helpe. | 40,32-41,1 hwilket ... rede løn] Rett. af P. H. fra hoss hwilket løn ær altid re-dhe till dhem som gode ære til: [hwi]lket som altid [haff]wer løn til dhem [som] ere gode, men dette er igen overstreget, og den ny Rettelse indført. Nogle Bogstaver i den første Rettelse er bortskaarne, og af den anden er maaske kun de to sidste Ord med P. H.s Haand. | 41,6 sijn] Rett. af P. H. fra sith. | 42,13 falsk] Rett. fra falskheed. | 42,18 falske] Skrivefejl for schalke? (saal. 1534), jfr. 35,16 og næste Note. | 42,27 schalke] Rett. fra falske under Skrivningen. | 43,8 oppaa] Tilf. af P. H. | 43,25-26 wsamdrægtighed] Hdskr. wsamdræg|hed. | 43,26-27 lader ... ting] Rett. af P. H. fra hader han dhem strax, oc aff taale dhed, fordi at han weed at saadan tingest. | 44,6 ting] Rett. fra tingest; ligesaa 45,16; 54,19.24; 56,14; 58,18.21; 60,16; 79,28. | 44,27 mægtig] Rett. fra des mægtigere. | 44,29-30 han well wed] Tilf. af P. H. | 45,8 bijer] Rett. af P. H. fra bii. |

45,17 saa] Tilf. af P. H. | 46,1 imago] Herefter overstreget pictatur. | 46,16 edert] Rett. af P. H. fra edre(?). | 47,17 hwstrwr] Rett. af P. H. (fra hwstruwr?). | 47,23 hooss] Rett. af P. H. fra hwss. | 47,26 sijne] Rett. af P. H. fra syn. | 48,23 oc(1)] Rett. af P. H. fra at. | 48,30 strax ... ny] Rett. af P. H. fra strax paa dhet ny hungrit igen. | 49,2 schall] Der- efter overstreget menniskan oc. | 49,10 meer] Tilf. efter Skriv- ningen. | 49,23 er] Tilf. (af P. H.?). | 49,28 staar] Rett. af P. H. fra stoor. | 50,26 eens] Rett. af P. H. fra dheris. | 50,20 forderffwe] Rett. af P. H. fra fordriffue(?). | 51,12 andhen] Rett. af P. H. fra andre. | 51,18 han ... folk] Tilf. af P. H. | 51,25 dher] Rett. fra den som. | 51,31 faa] Tilf. af P. H. | 52,1 seeder] Rett. af P. H. fra sædher. | 52,6-7 saadan ... skalkhed] Rett. af P. H. fra des regementhe met falsk- hed. | 52,25 ganghet] Rett. af P. H. fra goed(?). | 53,3 for- farin] Hdskr. forfarinn. | 53,22 een(2)] Rett. fra leesage. | 54,12 skalkagtig] Rett. af P. H. fra falskagtig. | 54,23 dhet] Tilf. af P. H. | 54,25 ond] Rett. af P. H. fra wnd. | 54,29 baand] Rett. af P. H. fra bwnd. | nar] Tilf. af P. H. | 55,8 nota] Tilf. af P. H. | 55,17 og 18 om] Rett. af P. H. fra offwer. | 55,24 gwds] Hdskr. gwd. | 56,5 ond] Rett. fra gwod (af P. H.?). 56,13 waare] Rett. af P. H. fra ær. | 56,14 nota] Tilf. af P. H. | 56,26 oc] Rett. af P. H. fra dhet. | 56,27 een mantz] Rett. af P. H. fra ær. | 57,1 herredømme] Rett. af P. H. fra herredom. | 57,2 alle, oc dhet] Rett. af P. H. fra alle sammen, oc dher. | 57,3 dhet] Rett. af P. H. fra hwn. | 57,5 dhet] Tilf. af P. H. | 57,11 gaa] Tilf. af P. H. | 57,31 at ... creatur] Tilf. af P. H. | 58,1 maade] Tilf. af P. H. | 58,9 inghen] Tilf. af P. H. | 58,14 hooss] Rett. af P. H. fra hws. | 58,19 wil] Tilf. af P. H. | 58,20 een] Rett. af P. H. fra æn. | 58,25 nota] Tilf. af P. H. | 58,27 saa] Hdskr. vist soa. | 59,10 heedinske] Rett. (af P. H.?) fra heedniske. | 59,17 konge] Tilf. (af P. H.?). | 60,30 een] Tilf. | 60,32 haffde hanwm] Rett. af P. H. fra hanum haffde. | 61,7 dw] Tilf. | 61,20 een] Tilf. af P. H. | 61,22 han] Tilf. af P. H. | oc] Tilf. af P. H. | 61,32 ij blant] Tilf. af P. H. | 62,9 alle ... fornymmer] Rett. af P. H. fra fornymmer alle creatur. | 62,18 dijth] Rett. af P. H. fra thet. | 64,11,12 og 19

cristen] *Ret.* fra cristne. | 64,20 ffordi at] *Herefter glemt* han (saal. 1534). | 64,25 saa] *Tilf. af P. H.* | 64,30-31 icke ... dhem] *Ret.* af P. H. fra dhem icke halffdelin. | 65,14 men] *Hdskr.* met. | 65,23 konge] *Hdskr.* kongis. | 65,28 dith] *Ret.* af P. H. fra dhet. | 66,7 bør] *Hdskr.* bor. | 67,5-6 dith eghet] *Ret.* af P. H. fra thet. | 67,16 at] 1534: oc. | 67,18 gangne] *Snarere* gagene, vist rettet under *Skrivningen* fra gagen. | 68,8 dith] *Ret.* af P. H. fra dhet. | 68,10 maadelige gode] *Ret.* af P. H. fra mandelig wskyllige. | 68,16 da] *Tilf. af P. H.* | 68,20 dhen] *Hdskr.* dhem. | 69,11 moo] *Ret.* af P. H. fra met. | 69,24-70,1 Exempil ... lære] *Dette Stykke* staar ogsaa i *Hdskr. Bl. 40b*, hvor det er overstreget, ordret som her. | 71,13-14 icke meget] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 71,23 at] *Tilf. af P. H.* | 71,24 dher] *Ret.* fra dhet. | 71,32 hœffwitzmand] *Hdskr.* snarest hæffwitzmand. | 72,1 giorde] *Hdskr.* gorde. | 72,3 dhit] *Hdskr.* dhet. | 72,23 hanwm] *Herefter overstreget* dhet. | 73,2 forswffid] *Ret.* af P. H. fra forswfed(?). | 73,13 synlige] *Ret.* fra syndelige. | 74,20 *Se Noten* til 69,24. | 74,24 halsbaand] *Overstreget* og forsynet med *Henviisning*, men ingen *Rettelse indført*; 1534 som her. | 75,2 at] *Tilf. af P. H.* | 75,20 noken] *Saal. hdskr.* | 75,30 at] *Hdskr.* at at ved *Linieskifte.* | 76,1 ære] *Tilf. af Udg.* | 76,17 er] *Tilf. af P. H.* | 76,20 kase] *Tilf. af P. H.* | 77,9 sannelige] I *Hdskr.* med stort S, saa der burde være sat *Skilletegn.* 1534 har *Spørgsmaalstegn.* | 78,26 gaar] *Ret.* af P. H. fra ær. | 79,18 kommer] *Tilf. af P. H.* | 79,21 Fordi ... rette] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 80,17 fwlhed] *Ret.* af P. H. fra slemhed. | 83,13 føge ting] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 83,14 falskir] *Hdskr.* falkir. | 83,14-15 straffis] *Hdskr.* traffis. | 83,17 Oc gud ...] I *Randen* Nota. | 86,12 sware] *Hdskr.* swære. | 88,16-17 opnæffnis] *Hdskr.* snarest opnæmfñis. | 88,19 ær jeg] *Ret.* fra han ær, men *Overstregningen* af han er glemt. | 88,27 strax] *Tilf. af P. H.*(?). | 88,30 I *Randen* senere tegnet H S S (fra neden opad). | 89,4 bebwnne] *Hdskr.* bedwnne, 1534 besorne. | 89,5 konge] *Tilf. af Udg.* | 89,8 hanwm] *Hdskr.* hanwmz (hanwmet?). | 89,13 bogher] *Hdskr.* bogher. | 89,28 ond] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 90,11 at] *Fejl* for aff (saal. 1534). | 90,30 meningher] *Hdskr.* menigher.

| 91,1 merkeligere] *Hdskr.* merkelige. | 91,21 till] *Fejl for* tiid (aff gammill tiid 1534). | 91,24 dher faare] *Tilf. i Hdskr.* | 93,26 aller] *Foran Ordet udstreget* ald; jfr. 21,22, 24,16. | 94,24 bliffwe] *Hdskr.* billfwe. | 94,32 konge] *Hdskr.* konger. 96,2 kænner] *Rett. fra* kæmmer. | 96,22 gør] *Saal. Hdskr.* | 97,6 gagen] *Snarere* gangn; *ligesaa* 103,29. | 97,24-25 Schal... visdom] *Fejlagtig Gentagelse af* 74,21-22. | 98,5-6 hwilken] *Fejl for* hwilke(?). | 98,16 hwes] *Til dels overstreget, men ingen Rettelse indført.* | 99,2 konghen] *Hdskr.* koghen. | 99,15 goth ær] *Hdskr.* goth ære. | 100,5 oc] 1534: at. | 100,28 lange] *Rett. fra* lande. | 101,7-8 wrdning] *Rett. fra* wurdning (1534 acht). | 101,31 fødis] *Hdskr.* fodis. | 102,16 lære] *Saal. Hdskr.* | 102,22 smigkerij] *Saal. Hdskr.* (jfr. L. 9); 1534 smyckery. | 103,6 noket] *Saal. Hdskr.* | 103,32 wdhi] *Hdskr.* wdhen. | 104,6 forste] *Fejl i Hdskr. for* første. | og] *Rettet (ufuldstændigt) fra* op til oc (eller og), næppe til at (som 1534 har). | 104,28-29 Sielsins... swndhed.] *Tilf. af Udg. efter* 1534. | 105,3 han] *Tilf. af Udg. efter* 1534. | 105,5-6 om... men] *Tilf. af Udg. efter* 1534. | 105,9 og] *Saal. Hdskr.* | 105,11-12 meeningheed] *Saal. ogsaa* 147,4. | 105,17 folket] *Tilf. af Udg. efter* 1534. | 106,16 i] *Hdskr. i i ved Linieskifte.* | 106,18 tratthere] *Saal. Hdskr. for* trathere. | 107,5 bescriffwe] 1534 bedriffue, *Erasmus:* reniti. | 107,8 gammill] *Hdskr.* gammill. | 108,3 hans skat] *Hdskr.* han skat. | 110,15 kleder] *Hdskr.* kledre, 1534 klede. | 112,12-13 han... sætthe] 1534 mand... acte. | 113,1 wndersotte] *Hdskr.* wndersøtte. | 113,6 gøre] *Tilf. af Udg. efter* 1534. | 114,11 og 114,28 som] som som *ved Linieskifte, men det sidste overstreget.* | 114,27 meget mænd] megen low, men 1534. | ær] *Hdskr.* ære. | 115,15 men] *Hdskr.* met. | 115,17 hōwisth] *Hdskr.* howisth. | 116,22 men] *Hdskr.* met. | 118,12 pijnes] 1534 pyne. | 118,19 aff] *Bør udgaa; mgl.* 1534. | 119,12 een] *Hdskr.* ee. | 121,26 saa] *Derefter har Hdskr. Komma, som burde være beholdt.* | 121,28 wanwittig] *Rett. fra* wanwittighed. | 122,11 kan] *Hdskr.* kan han. | 123,28 æn dhe] *Rett. af P. H. fra* ær thet. | 124,12 wd] *Fejlagtigt paabegyndt wden, bør slettes.* | 125,19-20 anthen] *Hdskr.* anthet. | 125,20 konghen] *Maaske tilf. af P. H.* | 126,23 møghen] 1534 meget. | 126,29 konghens] *Hdskr.*

konghen. | 127,30 kand inghen hielpe] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 128,24 hæffne] *Hdskr. hæffen.* | 129,10 hørís] 1534: holdís. | 129,19 met] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 130,23 meeningher] *Hdskr. meenigher.* | 130,31 kaagher] *Hdskr. kaagher,* 1534 kaagler. | 130,32 ær] *Hdskr. ære.* | 131,8 dher] 1534: then som. | 131,23 thet] *Rett. i Hdskr. til the (= 1534).* | 132,5 hand] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 133,6 lyder] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 133,21 møghen] 1534: megett. | 134,28 fordom] *Fejl i Udg., Hdskr. for dom.* | 135,21 han] *Hdskr. kan.* | 136,13 mod] *Herefter udeladt at i Udg. (efter 1534).* | 138,10 tyrkir] *oc tilf. 1534.* | 138,12 bierg] *Rett. af P. H. fra biægrig.* | 139,2 at] *Rett. af P. H. fra oc.* | 139,4 Konge giftermaal] *Nyt Afinit i Hdskr. (eg 1534).* | 139,9 wæll] *Fejl for wall?* 1534: skell, Erasmus: delectum. | 141,30 kan] *Tilf., maaske af P. H.* | 142,3 meening] *Hdskr. meenig.* | 142,20 persaris] *Fejl i Udg. for Persarum.* | 143,4 fordærfwe] *Fejl i Hdskr. for fordreffue (taal. 1534).* | 143,11 som ær] *Hdskr. som ære.* | 143,29 saa ... øre] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 144,1 offwer] *Hdskr. offwer.* | 144,5 meeningher] *Hdskr. meenigher.* | 145,27-28 anrørindís] *Saal. 1534, Hdskr. awrørindís.* | 147,4 meeningheed] *Saaldes Hdskr., jfr. 105,12.* | 147,9 dhet] *Rett. efter 1534; Hdskr. dher.* | 147,28 widh] *Hdskr. w widh.* | 148,8 nogher] *Eller: noghre, Hdskr. forkortet.* | 148,19 offwer lægge se] *contemptetur Erasmus; 1534: offuerweye seg; | 150,19 leedhe] Herefter mgl. vel seg, jfr. 1534.* | 150,29 fordømmer] *Hdskr. fördømmer.* | 151,15 Som] 1534: Somme; Erasmus: Quædam. | 151,20 malm] *Eller malmm (forkortet).* | 152,16 sag] *Hdskr. sagt.* | 153,1-4 dha ... ræth] *Tilf. i Randen; manghen (l. 3) tilf. af Udg. efter 1534.* | 153,15 fare] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 155,17 mangel] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 155,18 søss] *Hdskr. siøss.* | 156,1 førmøghet] *Saal. Hdskr., jfr. 150,19.* | 156,2 dheris] *Hdskr. aff dheris.* | 156,18 alle feyde] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 156,20 ware] 1534: wore. | 156,28 cristen] *Tilf. af P. H.* | 156,30 Salomonem] *Hdskr. Salomonen.* | 157,1 dømmir] Erasmus: censes; 1534: raader. | 157,7 folk] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 158,5-6 oc ... Nar] *Saal. Hdskr. for Oc ... nar.* | 158,6 att] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 158,26 oc(1)]

Hdskr. om. | 158,27 soim] Opr. skr. som, rett. til siin (siden?) eller soim; 1534: saa. | 158,29 at wij] Tilf. af Udg. efter 1534.

161 Epistola ad Johannem Laurentii. 1523.

Utrykt. Tekstgrundlag er følgende Haandskrifter og senere Tryk: Aa. Mag. P. Lucoppidans Afskrift i Ny kgl. Saml. 561, fol. - Ab. Afskrift herefter for Gram i Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet. - Ac. Afskrift i Langebeks Diplomatarium, iflg. en Blyantsnotits af Gram afskrevet efter Th. Br. Bircherod. - Ad. Afskrift af N. Foss i Gl. kgl. Saml. 2548, 4to. - Ba. Afskrift med Langebeks Haand i Ny kgl. Saml. 1136, 4to. - Bb. Rettelser i denne Afskrift med Langebeks Haand, formodentlig efter et nyt Eftersyn af Originalen. - Bc. Aftryk herefter i Dänische Bibliothec I, 36-49 med enkelte yderligere Rettelser, formentlig ved Langebek. - Bd. Ny kgl. Saml. 1137, 4to, Afskrift efter Kladden til Ba. - Be. Pontoppidans Aftryk i Annales II 784-85 og 881-83. - Disse Tekstkilder indeholder de to her S. 161-164 og 175-183 trykte latinske Breve og (med Undtagelse af Ac) tillige et latinsk Brev fra Roskilde Domkapitel til Grev Christopher (1534), efter Angivelse forfattet af Paulus Helie, som vil blive meddelt paa sin kronologiske Plads. Aa er benyttet som Hovedkilde, men Rettelser indført fra de andre (dog ikke fra Ab), ligesom disses Afvigelser, fraregnet afgjorte Afskriverfejl i Ac, anføres. Stavning og Interpunktion skyldes Udgiverne.

163,7 vero] *Saal.* A og Bb, *mgl.* Bad. | 163,16 etiam] Bad: magis. | 164,6 sategerunt] *saal.* B, A: satagerent. | 164,13 omnem] B: omnium. | 164,14 preter] B: per. | 164,16 etiam] *Saal.* A og Bb, Bad: magis. | 164,17 usu] *Saal.* AaB; Acd: usui. | 164,18 meliori] B: meliore. | 164,20 iam magis] *Mgl.* i Bd. | 164,21 siue] Bad: sc:; Bbc: sen. | 164,22 siue etiam] Bade: sed magis; Bbc: seu etiam; Ad *mgl.* etiam. | 164,23 nihil] Bbc: nil. | 164,28 nimis est perspecta] B: nimis perspecta est, et (Bde *mgl.* et). | 164,30 etiam] Bade: magis. | 164,32 die] *Mgl.* i B. | 164,32 Septembris] *Herefter har* Aabd: Mag. Johannes Laurentii Nestvedensis Ecclesiae Roschildensis Canonicus (ad quem hæc literæ scriptæ sunt) obiit Anno 1557, 24. April., ut ex Epitaphio eius in templo Roschildensi constat (Ad: patet). B *har*: Erat hic M. J.